

Srednješolske vesti.

V pokoj je stopil na svojo lastno prošnjo Alojzij Virbnik, profesor na drugi državni gimnaziji v Ljubljani. Naučno ministrstvo mu je izreklo tem povodom svoje priznanje za njegovo odlično mnogoletno službovanje.

Iz Celja nam poročajo: Domobransko sodišče v Gradcu je izpustilo nedavno v Celju aretiranih 6 dijakov, ki so mu bili izročeni zaradi zločina motenja javnega miru, ker so peli „Hej Slovenci“. Dijaki so se po dvanajdnem neprosto voljnem bivanju v Gradcu zopet vrnili v Celje.

Gospodarske srednje šole na Češkem in Moravskem. „Venkov“ poroča, da se je tudi letos vpisalo mnogo dijakov v gospodarske srednje šole. V prvi tečaj se jih je prijavilo, da so mogli sprejeti komaj tretjino prijavljenih. V Preravi so morali otvoriti za prvi in drugi tečaj paralelke. To mnogoštevilno vpisovanje pomeni, da so postale te šole popularne in da jih čedalje bolj obiskujejo sinovi večjih in srednjih posestnikov in gospodarskih uradnikov. Posebno se opaža na Češkem, da so gospodarske srednje šole v Hrudimu in Roudnici premajhne in da bodo morali otvoriti še tretjo gospodarsko srednjo šolo.

Žalna seja odbora „Društva slov. profesorjev“. Spomin našega preminulega presvetlega vladarja cesarja Franca Jožefa I. je vdano in hvaležno počastilo tudi „Društvo slov. profesorjev“. Društveni odbor je imel v ta namen v petek, dne 24. novembra, posebno žalno sejo. Po predsednikovih izjavah je sklenil odbor soglasno, da pošlje na pristojno mesto deputacijo treh članov. Ta je izrazila globoko naše žalovanje, obenem pa tudi podala vdano izjavo Nj. Veličanstvu presvetlemu cesarju Karlu ter prosila, da blagovolji pristojna oblast sporočiti pboje na Najvišje mesto.

Iz ruskega ujetništva se je oglašil rezervni nadporočnik dr. Fran Sturm, profesor na ljubljanski višji realni ter translator francoskega jezika na deželni sodišču. Naslov: Dr. Fr. Sturm, Jalutorovsk, gub. Tobolsk, Sibirija.

Prošnje za sprejem v begunski slovenski srednješolski zaposlovalni tečaj in konvikt v Kromeržu na Moravskem je treba, kakor nam javlja namestni svetnik v Trstu, vložiti na pristojnem okrajnem glavarstvu ali policijskem ravateljstvu (v Trstu za mesto pri dotičnem policijskem komisaratu, za okolico pri c. k. namestništvu svetniku) do 8. decembra t. l.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj.

Po položnicah „Učit. gosp. in kred. zadruga v Celju“ so do danes v področju podpisanega učiteljskega društva vplačale za „Zvezin“ sklad glasom njenega svoječasne poziva nastopne šole nastopne zneske: Celje-okolica K 16, Dobrna (učit. Levstikova) K 2, Dramlje K 840, Frankolovo K 650, Galicija K 7, Gotovlje K 670, Griže K 13, Kalobje K 840, Nova cerkev K 840, Liboje K 10, Petrovče K 840, Šmartin K 470, St. Lovrenc K 750, Svetina K 9, Teharje K 8, Vojnik K 13, St. Pavel K 2060, Zalec 11, skupaj K 16860. — Iz tega seznama je obenem razvidno, katere šole se še niso nič in katere se še niso s celim prispevkom odzvale. (Od draginskih doklade za l. 1916 šole I. krajev. raz. po 3%, šole II. krajev. raz. po 2%, šole III. krajev. raz. po 1%). Vljudo prosim, da se nakažejo vsi zaostanki po svoječasno doposlani položnici „Zadruzi“ ali po poštni nakaznici na moj naslov. Potem se zbirka zaključuje in ves prispevek nakaže blagajništvu „Zvezin“.

Obenem prosimo vse one cenjene člane in članice, ki članarino ne plačujejo po „Naročilnem listu“, da nakažejo članarino za tekoče leto, ozir. zaostanke na članarini po položnici, ki se jim bo doposlala meseca decembra.

Minil bo bojni grom, tovariši bodo slekli vojaške suknje, zopet bomo zborovali. Dal Bog, da se to skoraj zgodi! Tovariški pozdrav: Fr. Brinar, t. č. predsednik.

Goriško.

Deželni odbor poknežene grofije Goriško-Gradišanske

na Dunaju.

Vdano podpisani odbor „Učiteljskega društva za sedanski šolski okraj“ se drzne predložiti slavnemu deželnemu odboru sledečo spomenico v blagohotno uvaževanje:

Strašna svetovna vojna pritiska na vse sloje prebivalstva države z elementarno silo. Toda ne oziraje se na krvave žrtve vpliva ta vojna v gospodarskem oziru jako neenakomerno na posamezne ljudske stano-ve. V tem ko se je znal veliki kapital jako

hitro akomodirati izpremenjeni situaciji, in ko preklada kmetiško prebivalstvo jako spretno vojna bremena na druga ramena, prizadeti so zgolj konsumentni stanovi z naravnost uničevalno vohemenco.

Vprašanje regulacije učiteljskih plač na Goriškem je bilo že pred vojno več kot aktualno. Danes je dobilo to vprašanje za učiteljsvo eksistenčen pomen. Učiteljsvo se bori v tem groznem gospodarskem boju dobesedno za svoj obstanek. Plačilni prejemki ne zadostujejo več niti za najskromnejšo vsakdanjo hrano, kamo-li da bi mogel pokrivati učitelj iz svoje plače izdatke za druge neobhodne potrebščine zase in za svoje družine!

Sila je priklopila do vrhunca — a pomoči ni od nikoder. Državni uradniki in uslužbenci dobivajo vojno doklado, železničarji isto tako, učiteljsvo pa zaman čaka, da pride tudi ono na vrsto onih, ki so spoznani za potrebne.

Najbolj drastično se pokaže to bedno učiteljsko stanje, če se pomisli, da dobivajo kmetiške družine z nekoliko otroki večjo državno podporo, kot znašajo plače učiteljske, ne oziraje se na to, da je kmetiški stan danes že itak po položaju samem favoriziran stan.

Podpisani odbor prilaga pri tej priliki razvidno polo o gmočnem stanju vsega učiteljskega teka okraja. Številke same, vzporejene današnjim cenam živil in obleke, govore cele knjige. Vsako nadaljno dokazovanje obledi spricho tega govora do popolne brezpomembnosti.

Kranjske vesti.

KAREL JAVORŠEK.

Ob maturi na ljubljanskem učiteljskem l. 1892. nas je bilo deset, danes nas je še osem. Prvi je šel iz naše srede naš prvi pevec Joško Gabrovšek, ki je umrl na sušici takoj po drugem izpitu; drugi je šel naš prvi dirigent Karel Javoršek, ki je umrl dne 20. novembra t. l. na sušici in oslabelosti srca. Ostali — kaj in kako bi peli? Skozi pesmi in srca so šli in gredli vinarji — grobovi zijajo vzpota... Danes, bratje, nam ni do veselih popevk!

Pred petindvajsetimi leti pa je bilo lepo! Že decembra 1891. smo se začeli pripravljati na I. sestanek vseh abiturientov in abiturientk slovenskih in hrvaških učiteljskih. Posvetovali smo se, ugibali, vabili, delali načrte. Zbirali smo se na domu prijatelja Miroslava Pretnarja v Kolodvorski ulici — tam, kjer stoji danes ljudsko kopališče. V pritličju smo imeli klavir, za njim je sedel Javoršek, mi smo stali okrog njega in prepevali. Pod streho smo imeli svojo knjižnico. Sami smo zbirali in znosili knjige. Celo s svojim listom smo začeli, z „Vodnikom“. Če je bilo treba večjega prostora za večjo družbo in važnejše pomenke, za predavanja, poročila in posvete, smo se zatekali k „Združenju“ v Šiško. Skrivali smo se, kakor da smo polni črnih misli in zločestih naklepov. A goreli smo od navdušenja, hrepeneli po idealih — na učiteljsku pa nam je bilo tako pusto, mrzlo in tuje, da se nismo mogli udomačiti. Nikogar ni bilo tam, da bi mladim dušam odpiral poglede na pot slovenskega učiteljevanja — delati smo morali to sami. Izobraževanje v šoli je bilo celo formalno nedostopno. Spominjam se, kako sem debelo pogledal na svoji prvi službi v Budanjah tiskovine: Tednik, Razrednica, Katalog... Kaj hočem s temi papirji? V Vipavo k Skalji ali v Šturje k Perutni — tam sem dobil prvi nauk, da se mi ni bilo treba bati nadzornika...

Sredi tega kipečega, radostnega življenja, tega hitenja za napredkom, te mlade, krepke volje po razmahu v klešče šolske ledene sape stisnjenih duš je vedno stal z mano vred prijatelj Karel, da, smo stali vsi skupaj — desetorica je bila zlita v eno telo, tako edina in samosvoja, kakor nikdar prej in nikoli pozneje več!

A nismo bili osamljeni. Prihajali so k nam drugi učiteljski, a prebili smo tudi led podedovane mržnje med učiteljskim, gimnazijem in realko. Posebne prilike so nas klicale na Vodnikov dom k sloveči „Kameniti mizi“ v Zgornjo Šiško. Že pogled na črno spominsko ploščo prvega našega pevca je razvelj naš domoljubje — kako smo šele plameneli, ko se je oglasila beseda in pesem! V štiristopih smo jo nevtrajeno rezali do bele Ljubljane, prepevajoč pohodno svoje pesmi! Se danes čujem bobneči bas bradatega osmošolca Juvanca, ki je grmel poleg mene: „U boj, u boj!“

V počitnicah po maturi smo se zopet zbrali v Ljubljani. Vsi smo prišli: Benedičič, Gabrovšek, Iglič, Javoršek, Kos, Matko, Pretnar, Škulj, Vozel in jaz. Na „Starem strelšču“ smo prirejali dvorano za l. veselico te viste. Igralce je imel v roki režiser Borštunik. Uprižorili smo skromno moje delce „Izgubljeni sin“, ki mu je uglašil pevske

točke Karel Javoršek. Ker smo vse sami spisal, sami uglašili, sami igrali in sami peli — je bilo torej to delo res od kraja do konca naše! Ponosni smo bili na to in veseli pohvale, ki nam je tedaj prenela od vseh strani nasproti. Pokojni skladatelj Nédved, ki nam je uglašil kantato, nas je prišel gledat in poslušat sam. Bilo je mnogo gospode, a prišli so tudi slovenski visokosolci, da so s tem pokazali svoje simpatije slovenskemu učiteljskemu naraščanju. Bil je lep, prelep večer! Belo jutro je viselo nad Ljubljano, ko smo se razšli.

Razšli smo se na vse strani, kamor so nam veleli naši dekreti, in od tedaj se nismo tako tesno združili nikoli več! Javoršek je ostal za suplenta v Ljubljani — oče mu je bil nadučitelj v Šiški — mene je vrglo v Budanje pri Vipavi. Kmalu pa sva zamenjala vlogi: jaz sem prišel za suplenta v Ljubljano, a Javoršek je šel učiteljevat v Vipavo. In — žnil se je v Šiški. Takrat se je spomnil mene, češ, pojdi mi za druga! Grem! A bilo ni svatovskega oblačila — kako bi s 33 gld., ki mi jih je nesla suplenta na l. mestni petrazrednici, vsakega l. v mesecu pa sem moral za stanovanje in hrano plačati 40 gld. S 7 gld. mesečnega deficita si ne boš kupoval nove suknje! Stopil sem do svojega strica Lojzeta, ki je tedaj učil kiparstvo na obrtni šoli, in sem mu položil svojo stisko. „Evo ti moje suknje! Dobra bo za nočoj!“ mi pravi stric. In tako sem v stričevi suknji in z dehtečim sopkom na njej pospremlil prijatelja Karla pred oltar v Franciškanski cerkvi, odkoder smo se potem odpeljali k Ančniku v Šiško, kjer smo zaključili veselo svatbo. Sveži sneg je pokrival ceste in ulice, ko sem hitel proti jutru — tako mlad in tako sam — na svoje stanovanje. Treba je bilo izposojeno suknjo zamenjati s svojo in oditi v šolo...

Iz Vipave je prišel Javoršek v Košano, od tam na mestno nemško deško petrazrednico v Ljubljano, s tem se je pa preselil na deželno Slovensko trgovsko šolo. In povsod je iskal skrbno razvedrila, delu počitka in hrepenenju zavetišča v strokovnih in znanstvenih knjigah, ki je iz njih sprejel vase toliko materiala, da je napravil izpit za meščanske šole iz l. in II. skupine. Nikoli ni bil glasan ali usiljiv, mehkega značaja in dobrega srca se je stiskal v odzadu, živeč šoli in domu. V svojih prsih je gradil svoj svet — kako in kaj, tega mi ni nikoli razodel. Ukvarjal se je s študiranjem in s cerkvenim petjem, da je bilo življenje lažje. In ko se mu je ravno začelo kazati z lepšim licem, je umrl. Že dolgo let ga je mučil revmatizem, ki mu je iskal zdravlila v dolenskih Toplicah. Toda zaman! Lotila se ga je sušica, srce je odpovedalo. Konec! —

V prvih mesecih sedanje vojne sem ga videl zadnjikrat. Srečala sva se baš pred Ljudsko posojilnico v Ljubljani. Jaz sem pestoval svojo zlomljeno roko v povelju do zdravnikarja na ogled, Javoršek pa je — v uniformi kranjskega Janeza — težkih, trudnih korakov nesel službene papirje nekam v vednost. „Ali na fronto, Korle?“ ga vprašam. „Saj še za Toplice nisem“, mi odvrne. Malo sva še pogovorila — potem sva šla vsakebi, tako daleč, daleč vsakebi!

Mi še lahko pridemo na fronto in v toplice; njemu, ljubemu, dobremu prijatelju, ni treba nikamor več, izločen iz vojske živih in je stalno pridelen vojski mrtvih! — Bilo nas je deset — osem nas je šel! Kdo je sedaj na vrsti?

E. Gangl.

—r— Desetletnico smrti pesnika Simona Gregorčiča so proslavile vse šole na Kranjskem s primernimi govori, deklaracijami in nalogami. Nad tisoči mladih s.c. plava kot dobri genij neumrjoči duh našega miljenca, ki žari iz njega neugasna ljubezen do svete domovine slovenske! V naši mladini živi Gregorčič naprej in ostane živ od roda do roda vse do konca dni! Slava njegovemu spominu! Živela slovenska zemlja! Živela slovenska mladina! — Gregorčičevega pogreba, ki se je vršil dne 26. novembra 1906 iz Gorice k Sv. Lovrencu, se je udeležil tudi okrajni glavar grof Attems, sedanjí deželni predsednik na Kranjskem.

—r— Iz ljudskošolske službe. C. kr. okrajni šolski svet v Novem mestu je imenoval nameslo na dopustu se nahajajoče učiteljice Gizele Eklave absolvirano učiteljsko kandidatino Ano Kodermanovo za suplentinjo na deklški ljudski šoli v Novem mestu. — C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju je imenoval absolvirano učiteljsko kandidatino Katarino Plevnikovo za suplentinjo na ljudski šoli v Bojancih. — C. kr. okrajni šolski svet v Litiji je imenoval poizkusno kandidatino Ano Kovačevo za provizorično učiteljico na ljudski šoli v Zaličini. — C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu je imenoval na mestu k vojakom odšlega učitelja Franca Čuka poizkusno kandidatino Amalijo Puncuhovo za suplentinjo na štirirazredni ljudski šoli v Zg. Logatcu in ji obenem poveril ekskuradni pouk v Živeršah.

—r— Koncentracija slovenskih strank. Glede na izredne razmere in bližajoče se

ustavno življenje se je izrekel Izvršni odbor S. L. S. načeloma za koncentracijo slovenskih strank.

—r— Zvončkovim naročnikom! Velika vojna je hudo zadela tudi naše liste: podražil se je papir, podražil se je stavek. Tudi Zvonček trpi zaradi velike draginje tiskarskih potrebščin. Vsaka številka je za 110 K dražja, kakor je bila pred vojno, kar znaša na leto 1320 K. Nasproti pa so odpadli skoraj vsi naročniki po goriškem, sežanskem in tolimskem okraju, mnogo tudi v Trstu, skupaj nad 200 naročnikov. Odpade nam na naročnini nad 1000 K. To je mnogo za majhen list Zvonček. Zaveza avstr. jugoslovanskega učiteljskega, ki je lastnica lista, je sprevidela, da s sedanja naročnina ne more več izhajati. Zato je po tehtnem premisleku sklenilo vodstvo Zaveze na svoji seji dne 2. novembra t. l., da zviša naročnino z novim letom 1917 na 6 K, ker sicer ne more vzdržati lista, ki ga je z velikim trudom ustanovila pred 17 leti. Vodstvo Zaveze se nadeja, da ne odpade noben Zvončkov naročnik, in da mu ostanejo vsi zvesti tudi v letu 1917!

Vodstvo Zaveze.

—r— Ujet je bil dne 12. avgusta t. l. učiteljski praporščak

Alojzij Weber ob Bysirici na Galickem ter se je po 40 dneh oglašil iz Moskve. Kam pride, še ne ve.

si je pridobil za hrabrost srebrno svetinjo I. razreda.

—r— Odlikovanje. S srebrno častno kolajno „Rdečega križa“ je odlikoval nadvojvoda Franc Salvator tovariša Rudolfa Horvata, nadučitelja v Trnovem pri Ilirski Bistrici. — Čestitamo!

—r— S seje deželnega odbora z dne 23. novembra. S prvim decembrom t. l. se izplačajo deželnim uslužbencem enkratne vojne draginske podpore, enako kakor l. septembra t. l. Kdaj pride učiteljsvo na vrsto? — V kuratorij Slovenske trgovske šole v Ljubljani se imenjuje za novo triletno dobo sledeči delegat deželnega odbora: Ivan Kregar, posestnik in pasar v Ljubljani; Karel Poljak ml., tvorničar v Ljubljani; Rajko Marenčič, trgovec v Kranju; dr. Franc Zbanič, podravatelj deželnih uradov; dr. Ivan Černe, ravnatelj Ljudske posojilnice v Ljubljani, in Anton Belec, župan v St. Vidu nad Ljubljano.

—r— S seje c. kr. mestnega šolskega sveta v Ljubljani. O redni seji c. kr. mestnega šolskega sveta, ki se je vršila v petek, dne 3. novembra 1916, nam je došlo sledeče poročilo: Potem, ko odpravi predsednik sejo in proglasi sklepčnost, oglašajo zapisnik kuracije iz predsedstva in pove, kako so bile rešene, kar se vzame na znanje. Odobri se zapisnik zadnje redne seje z dne 12. septembra 1916. Razpravlja se o prošnji za razpisana učna mesta na l. in II. mestni deški šoli, na pomožnem oddelku IV. mesne deške šole, na mestni nemški deški in pa na šišenski deklški o-emrazrednici ter se sklene c. kr. deželnemu šolskemu svetu predložiti za omenjene službe tero-predloge. Sklene se predložiti nasvet k vlogi knežskoškofjskega ordinariata zaradi uvedbe druge tedenske ure verouka v I. in II. razredu ljudskih šol. Sklene se predložiti c. kr. deželnemu šolskemu svetu predloge o napredovanju učiteljskega v višjo plačilno vrsto s l. januarjem 1917. Ernestini Rekarjevi, stalni učiteljici na mestni slovenski deklški šoli, se pripozna IV. petletnica. Prošnjo pomožnih učiteljic na mestni nemški deklški šoli, ki samostojno poučujejo, za dovolitev nagrade je priporočilo predložiti c. kr. deželnemu šolskemu svetu. Istotako je več prošelj stalnih učiteljic za dovolitev daljših dopustov priporočati v ugodno rešitev. Poročilo mestnega magistrata o nasvetih glede pomožne akcije za bedno šolsko mladino v zimskem času se izroči ad hoc odseku šolskih voditeljev in voditeljic pod načelništvom c. kr. okrajnih šolskih nadzornikov v nujno uvaževanje in se potrebne predpovedbe že vrše. Sklene se primerno proslaviti Simona Gregorčiča smrti bližajočo se desetletnico. Ko se rešijo, oziroma pojasne še nekatere interne zadeve vzgornega in administrativnega značaja, zaključijo predsednik sejo.

—r— Imenovan je za praporščaka tovariš Anton Gaspari, doslej praporščak v 27. domobranskem pohodnem polku.

—r— Umrl je v Kočevju tovariš Josip Windisch, nadučitelj v pokoju, star 55 let. — Blag mu bodi spomin!

—r— Metelkovo ustanovo v znesku po 80 K 41 v je podelil kranjski deželni šolski svet nadučitelju Emilu Tomašcu v Ribnici, Ivanu Pirnatu v Mokronogu, Jakobu Slaparju v Olševku, Viktorju Miheliču v Dev. Mariji v Polju, Robertu Zieglerju na Igu in Ljudevitu Koželju v St. Petru pri Novem mestu. — Nagrado nekdanjega vrnarskega društva v znesku po 72 K 12 v je podelila ista šolska oblast nadučitelju Ivanu Ježersku v Sv. Križu pri Trzinu, učitelju Ivanu Arnsku v Mostah in nadučitelju Josipu Žirovniku v Gorjah.

—r— Uspeh „Tedna Rdečega križa“ na Kranjskem. Nabralo se je 226.986 K, tako da nadkriljuje Kranjska dežela relativno

Delajte za čim lepši uspeh V. vojnega posojila!

O uspehih nam takoj sporočite!

Splošni vestnik.

Nova draginjska doklada za državne uradnike. V ministrstvu delajo priprave za novo draginjsko doklado za državne uradnike. Ni še dognano, ali dobe enkratno podporo ali na čas vojne omejeno mesečno doklado. Ker nižji uradniki in uslužbenci pri sedanjih razmerah res ne morejo izhajati, in na tisoče takih družin v pravem pomenu besede strada, bo to vest gotovo vsakdo z veseljem pozdravil. — To je res! Takisto je res, da so učitelji in učiteljice tudi ljudje, ki s sedanjimi svojimi službenimi prejemki absolutno ne morejo izhajati! Dela in žrtvovanja je vsak dan več, a kruha vsak dan manj! Tako ne more iti več naprej! — Ali je še kje na kulturnem svetu kak vpliven človek s srcem in dušo, kiumeva tapoložaj slovenskega učiteljstva ter napravi konec tem nekulturnim in nevzdržnim razmeram?!

Ustanova za absolvente trg. šol in akademij. S I. tečajem šolskega leta 1916/17 se podeli I. mesto Josipa viteza Gorupa cesarja Franca Jožefa I. jubilejske ustanove za absolvente trgovskih šol in akademij, ki nameravajo nadaljevati svoje študije v inozemstvu, in sicer letnih 1000 kron. Pravico do te ustanove imajo absolventje trgovskih šol in akademij, ki nameravajo nadaljevati svoje študije v inozemstvu, in sicer v sledečem redu: 1. sorodniki ustanovnika; 2. če teh ni, sinovi ustanovnikovih uradnikov in 3. če tudi teh ni, prosilci slovenske narodnosti iz Kranjske, avstrijskega Primorja ter Stajerske in Koroške. Če bi se ta ustanova ne podelila, se razdeli v dve ustanovi po 500 K. Pravico do teh delnih ustanovnih mest imajo izključno le gojenci eksportne akademije na Dunaju, in sicer tudi v gori pod točko 1. do 3. označenem redu. Pravico podeljevanja ima sedaj gospod Kornelij Gorup vitez Slavinjski v Trstu. Prošnje za podelitev te ustanove je vložiti najkasneje do 20. decembra 1916 na deželni vladi v Ljubljani, kjer se poizve, kaj je treba prošnji priložiti.

Razgled.

— Medicinsko fakulteto za ženske so otvorili na višji ženski šoli v Tiflisu.

— Židovsko vseučilišče nameravajo otvoriti v Lodzu. Predavalo bo 20 docentov.

— Za novega rektorja češkega vseučilišča v Pragi je imenovan prof. dr. Janovsky.

— Noblovo darilo za literaturo je dobil francoski pisatelj Romain Rolland. Ta je rojen leta 1866. Spisal je več dram, monografije o Beethovnu, o Mihalangelu in o Levu Tolstemu, potem pa več romanov s skupnim naslovom „Jean Christophe“.

— Samo za odrasle. Angleški narodni svet za povzdigo javne morale je dal kinematografom na razpolago film, ki jim pred očuje vzroke in posledice nazadovanja porodov in jih izpodbuja, naj skrbje za pomnožitev prebivalstva.

— Srbski profesorji na petrograjskem vseučilišču. Pariški „Temps“ javlja, da sta ustanovljeni na petrograjskem vseučilišču dve novi stolici in na nju imenovana bivša srbska profesorja belgrajskega vseučilišča Stanojević in Belić. Pri nastopnem predavanju profesorja Stanojevića so bili navzoči vsi profesorji petrograjskega vseučilišča.

Splošna šolska obveznost na Ruskem. Petrograjska brzojavna agencija poroča: Naučni minister je predložil dumi načrt zakona, ki se z njim uvaža na Ruskem splošna šolska obveznost.

— Laški uradni jezik na Tirolskem — odpravljen. Tirolski deželni odbor je odredil, da je v občejanju z državnimi oblastmi na južnem Tirolskem in v medsebojnem občejanju med deželnimi zavodi in uradi rabiti edino le nemški jezik.

— Čehi in Balkan. Profesorji praške univerze in tehnike bodo to zimo imeli več tečajev o zemljepisnih, trgovskih in političnih razmerah na Balkanu. Ti kurzi bodo splošno pristopni, namenjeni pa so v prvi vrsti industrijcem, trgovcem in obrtnikom.

— Češke čitanke v občinskih šolah v Šleziji je prepovedal tamkajšnji deželni šolski svet.

— Židovsko vseučilišče. Varšavski listi poročajo, da bo v Varšavi ustanovljeno prihodnji mesec židovsko vseučilišče z 20 profesorji in docenti. To bi bilo drugo vseučilišče, ker imajo židje že eno vseučilišče, namreč v Jafi v Palestini. To vseučilišče je zdrževano s sionistiškim za-

kladom. Na palestinskem židovskem vseučilišču poučujeta med drugimi profesorji tudi dva židovska profesorja z Dunaja.

— Prepovedan slovaški list. Ogrski notranji minister je prepovedal izdajati še v naprej slovaški list „Svezlo Sveta“.

— Japonska uvede latinico. Ohranjen pa ostanejo tudi dosedanja znamenja, ki jih bo moral vsak Japonec razumeti.

— Nezakonski otroci. Leta 1912 je bilo v Avstriji rojenih 903.407 otrok, med njimi 106.801 nezakonski, torej skoro 12 odstotkov. Izmed teh jih je že v prvem letu umrlo 139.212 zakonskih, torej 17 1/2 odstotka, ter 24.715 nezakonskih, torej 23 odstotkov. V drugem letu starosti je umrlo 28.129 zakonskih in 3233 nezakonskih otrok. Dognano je, da se od leta 1908. zmanjšuje število porodov, tako zakonskih kakor nezakonskih. Po vojni bo, tako sodijo strokovnjaki, še slabše, in sicer bo posebno mazadovalo število zakonskih novorojenčkov, število nezakonskih pa se bo množilo. Vojna bo vzela mnogo moških in bo že zaradi tega dosti manj zakonov, kakor pred vojno. Tudi ni dvoma, da bodo sinovi imovitih staršev, ravno ker jih ne bo nič preveč, gledali še bolj kakor doslej na doto, zlasti ker ni dvoma, da bo tudi po vojni vladala velika draginja. Delavstvo bo seveda še huje čutilo draginjo in se bo tudi premislilo, preden se bo ženilo in nakopalo množico otrok. Strokovnjaki menijo, da se bo število nezakonskih porodov po vojni znatno pomnožilo, in opozarja, da je treba provčasno preskrbeti, da se bodo nezakonski otroci ohranili pri življenju, ne iz „humanitete“ in iz „sočutja“, nego ker potrebuje država vojakov in davkoplačevalcev, tvorničarji delavcev, zemlja pa kmetovalcev.

— Srbija, ki so jo zasedle avstrijske čete in ki jo upravlja vojaški generalni guvernement v Beogradu, meri 29.664 km² in šteje 1.373.511 prebivalcev.

Pri volitvah predsednika Zedinjenih držav je dobil izvoljeni Wilson 8.563.750 glasov, njegov nasprotnik Hughes 8.112.754. Demokrat Wilson je zmagal torej proti republikancu s prav majhno večino, če vpoštevamo, da je bilo oddanih nad 17 milijonov glasov.

Papež se namerava eventualno izseliti iz Rima, in sicer pojde na Špansko, če se mu bo zdelo potrebno.

Ruski ministrski predsednik Stürmer je moral odstopiti, ker se je zakesnil z avtonomijo Poljske. Sirmoglavili so ga Angleži s pomočjo Miljukova.

Naročajte in širite naš list!

— Pridobivajte mu novih naročnikov! — Poravnajte staro in obnovite novo naročnino!

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Leto se nagiblje h koncu. Vse cenjene naročnike in naročnice nujno prosimo, naj še tekom tega meseca storesvoj dolžnost, da bomo tudi mi mogli poravnati svoje račune. Ob sklepu letošnjega leta naj bo Vaša in naša vest čista in mirna! „Učiteljski Tovariš“ nas tudi letos ni pozabil, temveč je govoril tako, da je zbuja občo pozornost. Saj ga neučitelji berejo z istim zanimanjem, kakor člani našega stanu, hvaleč njegovo stvarno, možato in iskreno pisavo! Zato pa ga tudi mi ne smemo pozabiti! Dajmo mu, kar smo mu dolžni, in pojdemo takoj na novo delo, da bo v novem letniku naš zvesti „Tovariš“ imel lepše in lažje dneve!

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.

Last in založba „Zaveze avstrijskega jugoslovenskega učiteljstva“.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani
registрована zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. okt. 1916 K 124.558-54

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Tožnim srcem javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš iskreno ljubljeni oče, oziroma sin, brat, stric, zet in svak, gospod

Karel Javoršek,

učitelj deželne trgovske šole,

dne 20. t. m. ob 2. uri ponoči po dolgi mučni bolezni, previden s svetotajstvi, v 44. letu starosti mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb rajnika se je vršil v sredo, dne 22. novembra, ob 3. uri popoldne iz hiše žalosti v Sp. Šiški, Jernejeva cesta 187, k Sv. Križu.

Sv. maše zadušnice se bodo brale v četrtek, dne 23. novembra v cerkvi Marijinega oznanjenja.

Nepozabnega rajnika priporočamo v blag spomin in molitev.

V Sp. Šiški, dne 24. novembra 1916.

Karel, Franc, Stanko, Tonček,
sinovi.

Frančiška,
soproga.

Marija, Anica,
hčrki.

Anton in Marija Javoršek,
starši.

:: Najpripravnejša in najlepša darila za Miklavža, Božič in Novo leto ::

MLADINSKI SPISI,

ki jih je izdalo in založilo

„Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani“.

Cena vsaki knjigi, ki je lepo vezana in bogato ilustrirana, je s poštnino vred le 1 K 30 vin.

„ZVONČEK“.

List s podobami za slovensko mladino.

:: :: Letniki od III. do XVII. :: ::

V navadni vezbi 6 K, elegantno vezan 7 K.

Vsi ti spisi se naročajo v „Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani in v vsaki knjigoveznici.

Umetna knjigoveznica

IVAN JAKOPIČ

LJUBLJANA, Frančevo nabrežje štev. 13

se priporoča slavemu občinstvu za izdelovanje vsakovrstnih knjigoveških del, cenjenim gosp. trgovcem za izdelovanje vzornih knjig, vzornih kartonov, komisijskih knjig za polevalce po tiskarskih cenah in sl. uradom za trpežno in močno vezane protokole. — Trdne platnice za vsakovrstne slovenske knjige, vezanje knjig za brezna droblja, ključnice in ključnice po nizki ceni. — Tiskanje pogrebnih travov in družinskih znakov s krasnimi modernimi tiskami. — Postrežba točna, dela solidna.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica!

Koncem leta 1915 le imela vlog K 48.500.000—
Rezervnega zaklada „ 1.330.000—

Sprejema vloge vsak delavnik.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. Po soja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5% izveš Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1% oziroma 3/4% odplačevanju na dolg.

vse druge. Zanimivo je, na kako visok pri-spevek kranjske dežele je računalo centralno vodstvo „Rdečega križa“. V zapisniku se je ojačenega centralnega vodstva na Dunaju z dne 12. septembra (objavljenem v oficialnem glasilu Das Rote Kreuz) čitamo, da po poročilu referenta dr. Koliska do takrat še niso dospeli obračuni iz nekaterih kronovin, med temi tudi iz Kranjske ne. Referent je izkušal podati celotno sliko finančnega uspeha tedna „Rdečega križa“ in je zato navedel za dežele, ki še niso bile poslane obračunov, aproksimativne številke. Uspeh tedna „Rdečega križa“ na Kranjskem je cenil dr. Kolisko na okroglo 55.000 K — zmotil se je za skoraj celih 162.000 K; poštivost Kranjske je bila skoro petkrat večja, kakor je sodelo centralno vodstvo „Rdečega križa“! — Mi dobro vemo, da bi ne bilo tega uspeha, ako bi se učiteljstvo ne poprijelo dela z vso vnemo in poštivostnostjo. Ali vedo to tudi drugod.

— **Dnevi darovanja v krškem okraju.** Šole krškega okraja (brez mesta) so nabrale 3551 K 33 vin, mesto Krško 533 K 59 vin, skupaj 4084 K 92 vin. Članov je bilo nabranih od šol (brez Krškega) 115, v mestu 15, skupaj 130. Člani so vplačali (brez Krškega) 411 K 40 vin, v mestu 320 K, skupaj 731 K 40 vin. Torej: šole krškega okraja so dale 3962 K 73 vin, krška šola sama 853 K 59 vin, skupaj 4816 K 32 vin. V Krškem je priredila meščanska šola tisto nedeljo cvetlični dan. Hospitantke so prodale navzlic hudemu deževju vse cvetke, ki so jih tudi same nabrale. — Cast takemu delu!

— **Društvo Jubilejska samopomoč.** Dne 30. sept. t. l. je umrl družbenik Konrad Mejovšek, nadučitelj v Reki-Hoče. Za ta 47. smrtni slučaj plača vsak član v smislu § 4. pravil tekem enega meseca po poštni nakaznici 2 K 05 h na naslov Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani, registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Štajerske vesti.

— **Želje štajerskega meščansko-šolskega učiteljstva.** Na zborovanju v Gradcu je sklenilo štajersko meščansko-šolsko učiteljstvo sledečo zahtevo: Vse deželne meščanske šole se morajo podprizviti, ker bi bila sicer nemška šola in sploh vse posesno stanje avstrijskih Nemcev v nevarnosti. Končno tudi se zahtevajo, da se odpravi sedanje obsedno stanje v Avstriji.

— **Klic po otvoritvi deželne kmetijske šole v St. Jurju ob J. Z.** Vsak dan sedaj čitamo po časopisih razprave o važnosti domačega kmetijstva, osobito pa pišejo o tem, koliko bi se lahko v deželi več pridelalo, koliko prihranilo pri racionalnem gospodarstvu in kako bo treba v teh smereh delati v vojnem času in v bližnji bodočnosti. Za vse te naloge pa je treba izobraženih gospodarstev, ki nam jih dajejo kmetijske šole. Deželna kmetijska šola v St. Jurju ob J. Z. je urejena za enoletne, teoretično-praktične kmetijske tečaje, v katerih se izobrazujejo šoli odrasli, telesno dovolj sposobni kmetijski fantje s primernimi ljudsko-šolskimi izpričevali v gospodarje na domačih posestvih. Od začetka vojne je že ta šola zaprta; nujna želja in potreba slovenskega kmetijstva na Spodnjem Štajerskem je, da se zopet otvori in da vrši svojo nalogo naprej. Prosimo štajerski deželni odbor, naj se za to zadevo zavzame!

Koroške vesti.

— **Celovške „Freie Stimmen“ za učenje slovensčine in hrvaščine.** Celovške „Freie Stimmen“ pišejo o uvedbi nemškega jezika v primorske šole: „Ta odredba bo z ozirom na okolnost, da bo ob povratku normalnih razmer na jugu monarhije gotovo jako narasel promet s tujci iz notranjih dežel kakor tudi iz Nemčije, jako koristil tudi prebivalstvu, ki bo imelo mnogovrstne posle s tujci; zato je napravilo prebivalstvo jako srečen korak, da je že sedaj poskrbelo za bodočnost. Za nas Nemce, posebno pa za nas Nemce v alpskih deželah, velja ob tej priliki nujno opozorilo, kako potrebno je znati drugi deželni jezik vsakokratnega ozemlja, tu tedaj slovensko, italijansko in hrvaško. Ako tega ne storimo, bomo nasproti nemškemu narodom jako na škodi.“

— **Slovenski koroški učitelj — zgled patriota.** Dnevnik „Grazer Tagblatt“, nemško-nacionalen list, ki Slovencem ni naklonjen, prinaša v številki 297, stran 5, dne 26 oktobra 1916 (jutranja izdaja), pod napisom „Kriegsopfer“ o koroškem učitelju Alojziju Haninu, ki smo o njega smrti mi poročali v svoji 22. števi, to-le vest: „Gospod Alojzij Hanin, učitelj v Koljah, praporščak nekega polka deželnih strelcev, je umrl dne 8. okt. ter bil pokopan 9. okt. v Pergini. Leta 1915. je moral iti k naboru. Da bi bil na tem potrjen, se je dal prej v deželni bolnišnici operirati. Na naboru je

bil res potrjen — Preden je nastopil vojno službo, je bil dal vse svoje precejšnje imetje za vojno posojilo.“ — Storit in dati za domovino več, kot je storil in dal ta slovenski koroški učitelj, pač ni mogoče, zakaj dal je v resnici vse: blago in kri!

DOMOVINI.

O, vdova tožna, zapuščena,
ti mati toliko sirot,
s krvjo solzami napojena,
ki bol poznaj le, nič dobrot,
oj, mati vdanega ti sina,
oj, zlata mati — domovina!
Ti krasna si, krasnejše ni,
kar jih obseva zarja dneva;
krepostna si, vsa vredna ti,
da krona venca te kraljevala!
A trnjev le tvoj venec je,
in rod tvoj rod — mučenec je;
sovražni svet te le prezira,
prezira te in te zatira!
Kdaj to gorje pač mine ti?
Kdaj se oko ti vjasni kalno?
Kdaj slečeš to obleko žalno,
kdaj solnce zlato sine ti?
O, da z močjo in srečo, slavo,
ne s krono trnjevo nebó
ovilo bi ti svele glavo —
kako bi jaz ti pel glasno!
A ker nihče ne šteje te,
ker ves te svet tepta z nogami,
jaz ljubim tem srčneje te,
jaz ljubim tem zvesteje te,
a ljubim te — s solzami!
Oj, mati moja domovina,
ljubezen moja ti edina,
Bog čuvaj dobrotljivi te,
Bog živi te, Bog živi te!

S. Gregorčič.

Goriške vesti.

— **g— Za šoriške ljudskošolske učitelje.** Goriški deželni odbor je predložil spomenico učiteljev iz šolskih okrajev goriškega, tolimskega, tržaškega in gradiščanskega za ublaženje bednega položaja tega učiteljstva c. kr. centralni vladi potom tržaškega namestništva s priporočilom, da dovoli okrajnim šolskim zalogam primerne dotacije, da bodo mogli dovoliti učiteljstvu draginske doklade za vojno dobo. Deželni odbor sam take doklade ne moredovoliti, ker je v to kompetenten edinole deželni zbor. Deželni šolski svet je predložil vladi konkretne predloge. Draginska doklada naj bi znašala 140—500 K za vsako učno osebo. Skupni trošek bi znašal 88.000 K.

Tržaške vesti.

— **t— Nemščina v nenemških ljudskih šolah v Primorju.** Poročajo, da je c. kr. primorsko namestništvo odredilo, da se ima uvesti v ljudskih šolah od tretjega razreda dalje poučevanje nemškega jezika v nenemških šolah v Primorju in Trstu. V srednjih nenemških šolah se bo moral poučevati en del predmetov v nemškem jeziku, tako da se bo v osmem razredu predavalo 40 odstotkov predmetov nemško. Dostavlja se tem ukrepom, da so zlasti za Trst kot prvo trgovsko pristanišče Avstrije, ki je deležno v veliki meri svetovnega prometa, posebno velike važnosti, da služijo državnemu interesu in imajo priti v dobro Nemcem, ki se naselijo v Primorju po vojni.

— **t— God pokojne cesarice Elizabete** so praznovala tržaške šole dne 20. pret. mes. s tem, da so se udeležile maš po raznih cerkvah. Ta dan ni bilo pouka.

— **t— Zavod za slepe v Trstu.** Pred približno 15 leti v Trstu umrla Cecilija pl. Rittmayer je zapustila skoro večino svojega imetja za to, da se ustanovi v Trstu zavod (in zavetišče) za slepe. Mestni magistrat, ki upravlja to ustanovo, je šele pred 2 letoma kupil v Barkovljah pri Trstu vilo, da v njej namesti tak zavod. Vojna pa je pretrgala pričeto delo, in šele sedaj so predpriprave v to svrhu končane. Upravitelj ustanove pozivlja sedaj starše, oziroma varuhe, naj naznanijo svoje slepe otroke, ki jih mora poprej preiskati dr. Manzutto. — Otroci ne smejo presegati starosti 14 let. V zavodu bodo otroci uživali šolski pouk, kakor je to uvedeno v drugih sličnih zavodih. V zavodu pa se sprejmo tudi oslepeli vojaki. Tem se bo nudila prilika, da se v zavodu izuče kake obrti.

— **t— S Proseka in Kontovelja pišejo „Edinosti“:** Nobeno soto naše prelepe tržaške okolice ni v nekem pogledu tolikanj zapostavljeno, kot sta nasi vasi — v tem oziru pravcati pastorki: V mistih imamo namreč zadevo o vzgoji naše štiristo števajoče šolo-obvezne dece, ki, žal, že drugo leto ne uživa šolskega pouka. Prvo četrtletje tekočega leta se nagiblje h koncu in za otvoritev naše šole ni še nikakega znamenja. Glasom letošnjega septembarskega razglaš, zadevajočega vpisovanja, se je staršem obilavne zagotovilo, da se tukajšnja skupna

šola otvori nekoliko pozneje. Ta že težko pričakovani „pozneje“ naj vendar dojde čim prej, a še letos! Anti ne, da bo primorana naša šolska mladina zamuditi tudi drugo šolsko leto, inace se je bati neizogibnih zlih nasledkov; zakaj morala, na kateri se očituje močno vojni vpliv, itak že preveč trpi! Prizadete starše ter menda tudi našega mukotrpne g. orožnega stražmojstra kot kriminalista ima zvedavost po vzroku itak že predolgega zavlačevanja s to stvarjo. Ni dovolj, da pretežki vojni čas z vso svojo krutostjo tare in neizprosno pogreza itak že bedno naše ljudstvo v brezkraino mizerijo, je ta ubožni, samemu sebi prepuščen naraščaj glede odgoje vsestransko zanemarjen — pravcati strah onemoglim, zaradi morečih skrbi že osivelim materam, ki ubožice morajo, vdane v usodo, s trebihom za kruhom. In tej moriji prikašljuje še starka zima. Zaradi nastalega obupnega položaja mora biti izmed vseh človeških teženj neizrečno izolirana zlasti mladinska odgoja. Proti tej naraščajoči bedi pripoznano veliko pomaga odgojitelj naš slavnih magistrat s svojo prehvalevredno preskrbo in pa mnogo pripomorejo k zboljšanju tega bednega stanja tudi razne organizacije z reševanjem svojih plemenitih zadač. Evo nekaj zanje: Šolska mladina tržaškega ozemlja brez razlike narodnosti je že drugo šolsko leto uprav bogato obdarovana z oblačilom, obutvijo in s toplo prehrano. Pa vrhu teh dobrot se bliža poezije prepolna Svea noč, ko obeta posebno letošnji božič, da iz svojega nabiralnega koša navrže sirotam še marsikaj za nameček. Bilo jim! V najboljšo voščilo radi tudi po možnosti pomagamo. Toda naša proseška ter kontoveljska mladež bo bržkone tudi letos kratkoma prezrla, ker menda nima kot uboga para brez uka nikake pravice, da bi bila deležna sličnih dobrot, ne pravice do uživanja naklonjenosti svoje materne občine, dasiravno ima na bojnih poljanah rodnega očeta in ljubljene brate, boreče se in krvaveče za domovino. Upamo, da ta opomin morda ne bo zaman in se pristojni činitelji spomnijo tudi naše uka, vzgoje in podpore tako jako potrebne proseške in kontoveljske šolske mladine!

— **t— V mladinskem zavetišču** pri Sv. Jakobu v ulici sv. Marka št. 3 otvori začetkom decembra občina nameravani kinematograf za mladino, ki ne bo javen, temveč le za mladinske organizacije in šole, ki ga bodo obiskovale korporativno. Poučni in zabavni vzpored se bo nalepljal v zavetišču in objavljal v časopisu.

— **t— Še vedno prenapolnjene šole.** Opetovani pozivi v „Edinosti“ do pristojnih faktorjev v stvari prenapolnjenih slovenskih šol v mestu, ki jih še vedno mora vzdrževati Družba sv. Cirila in Metoda, so imele le eden uspeh, ki pravzaprav ni uspeh. Šolsko vodstvo je pač sprejelo vse priglasene dečke v šolo ter uporabilo zadnjo ped prostora v šoli, kjer sede zdaj učenci kakor žigice v škatlici, a glavne hibe pa ni odpravilo ne šolsko vodstvo, ne šolska oblast in tudi ne družba: potrebnih učnih oseb ni nastavil nihče. — Zaradi tega uči oba prva razreda pri Sv. Jakobu, v vsakem okoli 70 dečkov, ena sama učiteljica; na Acquedottu imata pa l. in II. razred tudi le eno učiteljico. Vsak izmed teh štirih razredov, skupaj okoli 280 otrok, ima le tri dni na teden pouka, ker oskrbuje po ena učiteljica pouk v vseh razredih. Otroci imajo torej komaj deset ur šole na teden, kakor v kaki šoli za silo na deželi. Prosimo nujno v imenu prizadetih otrok, naj se to v najkrajšem času popravi. To vendar ne gre, da bi v mestu, kakršno je Trst, bile danes še vedno šolske razmere take, kakor v kaki gorski vasi. Pomislijo naj vendar prizadeti faktorji, da mora otrok po zahtevi zakona vsak dan v šolo iti, torej uživati najmanj 20 ur pouka na teden, naši otroci pa — in celo 280 v celoti! — smejo priti šele vsak drugi dan za par ur v šolo! Ali še nismo premagali krize naše ljudske šole? Kolikor vemo, se vrši v vseh drugih šolah v Trstu reden pouk, le pri nas smo v polovičarstvu. Zakaj to? Ali za naše šole ne veljajo določbe državnega šolskega nadzorstva?

— **t— Zaplenjeno imetje.** Dež. sodišče v Trstu je izreko zaplenitev imetja Marije Zanutigove, rojene l. 1882, učiteljice v Ronkah, pristojne v Muscoli. Osumljena je, da je zakrivila zločin veleizdaje v smislu § 58. c. k. z.

— **t— Za božičnico** otrok Ciril Metopovih šol v Trstu je darovala Jadranska banka 50 K, gospa Antonija vdova Gregoričeva pa 10 K.

Istrske vesti.

— **i— Oprtoli.** Pišejo nam: Italijanska šola še ni odprta; tudi lanske leto je bilo malo pouka. Nekateri so sicer začeli s privatnim poukom, toda brez uradnega dovoljenja, zato je okrajni šolski svet tukaj ustavil ta pouk. — Šole Družbe sv. Cirila in Metoda za Istro so vse odprte, na Livodah

delujeta celo dve učni osebi. Pa saj je v Istri pouk toliko potrebnejši, ker štejemo med našim narodom do 90 % analfabetov. Te zanemarjenosti ni krivo ljudstvo, temveč jo je zakrivila iredenta, ki je nemoteno zatirala naš narod. — Upajmo, da bo posledje drugače!

Iz Dalmacije.

— **d— Gimnazija v Kotoru.** Kakor nam poročajo, namerava naša vlada odpraviti gimnazijo v Kotoru.

— **d— „Smotra Dalmatinska“**, uradni list dalmatinske vlade izhaja sedaj v novi obliki. Naslov lista je hrvaški v večjih in italijanski v manjših črkah. To poroča tudi „Grazer Tagblatt“, ki pa mu ni všeč, ker dalmatinski uradni list ne izhaja tudi v nemškem jeziku. „Grazer Tagblatt“ naznanja javnosti z razprtimi črkami, da izhaja „Smotra Dalmatinska“ — „mit Ausschluss der deutschen Sprache“.

— **d— Boka Kotorska brez gimnazije.** Trdovratno se širi glas, da mislijo oblasti gimnazijo v Kotoru zapreti. Ugiba se, da hočejo to iz razlogov varčenja. „Naše Jedinstvo“ pripominja na to, da bi bilo pametneje in pravičnejše, ako bi edini gimnaziji v Kotoru prizanesli in odpravili eno srednjih šol v Zadru, kjer so tri. Hrvatska gimnazija v Zadru ima dvakrat več dijakov, nego italijanska. Italijanščina pa se poučuje tudi na hrvaški. Čemu je torej italijanska? V Kotoru pa je gimnazija potrebna za vse Bokele. Splitski list pripominja še: V naših srednjih zavodih se poučuje italijanski kolikor hrvaški, in iz urnikov izhaja celo, da je za italijanski jezik določenih več ur, nego za hrvaški. Ali — trebalo je gledati, da se ne zadene v — parit. Toda mi ne zahtevamo s tem zmanjšanja učenja italijanščine, pač pa, da bi hrvaščino nekoliko več učili, in more se najti način, da se ne bi dijaki bolj obremenili.

— **d— Joso Modrič.** V Zadru je umrl dne 14. pret. m. v 61. letu svoje dobe profesor in publicist Joso Modrič. Nekoliko časa je učil na gimnazijah v Kotoru, Dubrovniku in Splitu. Leta 1884. je prišel v Trst in je ustanovil tudi list „Secolo“, v katerem je napisal vrsto zanimivih feljtonov o Dalmaciji. Iz Trsta je šel v Belgrad, kjer je dobil mesto v ministrstvu za javna dela. Kasneje je prepotoval južno Ameriko in izdal knjigo o Argentini. Poleg tega je pisal razna poročila za časopise. Pisal je večinoma italijanski, a poznal je tudi — seveda poleg lepe hrvaščine — jako dobro nemški, francoski in angleški jezik. V 30 letih se je povrnil v Zader in se oženil. In tedaj se je vrgel na industrijska podjetja. Bil je med prvimi, ki je zainteresoval vnani kapital za izkoriščanje vodnih sil na Krki. Napisal je lepa dela o vodopadih Krke. Enkrat je tudi kandidiral samostojno v državni zbor: pri prvih volitvah na podlagi splošne volilne pravice, a ni uspel. V svojih svobodnih urah je pridno zasledoval svetovne literature in je bil splošno naobražen, neuvaden talent in človek plemenitega srca. Bodi mu blag spomin!

Z Dunaja.

— **Urad za ljudsko prehrano.** Izšla je cesarska naredba, ki zaukazuje ustanovitev posebnega urada za ljudsko prehrano. Ta urad, ki je podrejen ministrskemu predsedniku, ima svoj sedež na Dunaju in sme izdajati odredbe glede pridelovanja in obdelovanja živil in krmil ter pridobitve sirovin, glede dobivanja, razdelitve, porabe in cen takih stvari in glede poizvedb o takih zalogah. Za sodelovanje ta urad lahko pritegne vsa oblastva in tudi občine. Za predsednika tega urada je imenovan finančni ravatelj na Dunaju Oskar Kokestein. Oficialen komentar k tej naredbi pravi, da bo novi urad z vso odločnostjo skrbel za to, da se kolikor mogoče odpravijo težave z živili ali vsaj zmanjšajo, kolikor bo to sploh mogoče. Predvsem bo novi urad delal, da dobi na razpolaganje vsa živila, kar jih je dobiti, ter da bo preskrbel za njih pravično in enakomerno razdelitev. Zlasti zatrjuje komentar, da bo novi urad posvečal posebno pozornost prebrani siromašnih krogov in se trudil doseči, da se znižajo cene živil.

Iz Zagreba.

— **Trirazrednica za italijanske begunske otroke** otvorijo v Ogrskem Brodu. Tako poročajo zagrebški listi.

— **Nova univerza na Ogrskem.** Iz Zagreba nam poročajo: V Požunu ob Dunavu so otvorili v nedeljo, dne 19. novembra, novo madžarsko univerzo.

— **Izložba hrvaške narodne umetnosti v Monakovem.** Iz Zagreba nam pišejo: Zagrebška in petrinjska zadruga za ohranitev narodne umetnosti je priredila izložbo narodnega blaga v Monakovem. Bavarski listi izredno hvalijo hrvaško narodno umetnost in umetniško nadarjenost hrvaškega naroda.